

vedtoges med 74 stemmer (KF, V, FP, RV, CD og KRF) mod 22 (SF); 38 (S) stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 217:

Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme m.m.

Af landbrugsministeren (Tørnæs).
(Fremsat 22/2 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Bjørn Westh (S):

Lovforslaget er en følge af en politisk aftale indgået sidste sommer mellem regeringen og Fremskridtspartiet, en aftale, hvor regeringen betalte refinansieringsordningen med ændringer i landbrugsloven. Dengang havde vi indtryk af, at det var radikalt hjerteblod, der her blev betalt med, og vi har hele sommeren kunnet følge, hvordan Det Radikale Venstre har været bekymret over den aftale, man havde indgået.

Det er derfor med stor overraskelse, vi nu ser, at Det Radikale Venstre i det lovforslag, der ligger her, er gået langt videre end aftalen fra i sommer, langt videre, end de havde behøvet at gå, uden at få én eneste politisk indrømmelse for det. Det er karakteristisk for dette forslag, at Det Radikale Venstre og store dele af Venstre forlader deres grundlæggende tidligere holdninger til dansk landbrug og i den grad vil ændre hele grundlaget for dansk landbrugspolitik, hvilket man da også har bemærket ude omkring.

Mange landmænd både i husmandsforeninger og i landboforeninger – det kan man se i aviserne og i fagbladene – finder, at det er et dårligt lovforslag, der her er fremsat. Alle, tror jeg, er i øvrigt enige om, at det især er dårligt for de unge landmænd. Dette lovforslag gør det vanskeligere at etablere sig som ung landmand, ejendomspriserne vil stige og dermed vanske-

liggøre hele landbrugserhvervets situation. Det er næsten tragikomisk, at Landbrugsraadets præsident siger, han kan acceptere lovforslaget og anbefale det, og så samme dag beder om nye støtteordninger, fordi der nu kommer værdistigninger for de unge landmænd. Danmarks Landboudom er så bekymret over det, at de har nedsat et udvalg, hvori de har bedt Socialdemokratiet deltage, for at man kan modvirke de uheldige tendenser for unge landmænd, der kommer af dette lovforslag.

Lovforslaget indeholder ud over det strukturmæssige noget helt nyt, nemlig mulighed for at udstykke skov som frijord. Det er et brud på dansk politik siden vor EF-tiltræden, og det er et meget alvorligt brud.

Når økonomiministeren i sommer sammen med udenrigsministeren var så interesseret i at redde sommerhussagen, for at udenlandske statsborgere ikke skulle kunne købe danske sommerhuse, så er det meget overraskende, at Det Radikale Venstre nu igennem landbrugsloven sikrer, at udlændinge i hvert fald så kan købe danske skove, også når de ikke er ret store, både til jagt og rekreative formål. Det er et brud, som vi ikke kan acceptere. Vi vil ikke have dansk skov fjernejet af udlændinge. Vi finder det yderst overraskende, at Det Radikale Venstre kan åbne en ladeport for, at udlændinge skal kunne købe mindre, danske skove til rekreative formål.

Vi har bemærket, at partiet Venstre ikke længere vil holde så meget fast i den nordiske pasunion og er på glidetur dér. Vi troede ikke, Det Radikale Venstre fulgte den linie, og jeg vil gerne spørge hr. Sønderby fra Sønderjylland: Er der slet ikke nogen nationale ting, vi skal værne om i Danmark længere, hverken vedrørende en pasunion med Norden eller med hensyn til at sælge skov til EF-borgere frit? Jeg synes, det er meget uheldigt.

Disse bestemmelser ser vi i tæt sammenhæng med braklægningsbestemmelserne i L 70, hvorefter regeringen vil give tilskud til tilplantning af skov. Når man så har fået offentligt tilskud til at tilplante skov, kan man bagefter udstykke det som frijord og sælge det til en hvilken som helst borger i Europa. Vi synes, det er meget betænkeligt.

Vi mener også, lovens strukturbestemmelser er dårlige for landbruget. Vi mener ikke, det er godt med sammenlægningsgrænser over 3 km.

[Bjørn Westh]

Vi mener, det er uheldigt med samdriftsgrænser over 25 km; det giver dårlig økonomi for landmanden, og det giver dårlig økonomi for samfundet ved f.eks. trafikuheld på vejene. Det giver varige strukturskader. Det er, som om ministeriet tror, at hvis det er dårligt, vil landmændene ikke gøre det. Desværre har vi set, at nogle landmænd gør det, køber jord over så lange afstande. Hvis man åbner op for dette, mener vi, at det er endnu vigtigere end tidligere med en god jordfordeling, men det vil regeringen så afskaffe. Det er simpelt hen forkert.

Vi ser gerne lempede erhvervsregler, men så må der også være bedre muligheder for suppleringsjord. De, der skal leve af at drive dansk landbrug, de, der er uddannet til det, skal have forsterket.

Vi vil gerne se på andre ejerformer, vi vil gerne se på gruppelandbrug, vi vil gerne se på andelslandbrug, vi vil gerne gøre forsøg med aktieskabslandbrug, men vi advarer mod fjern-eje. Vi er bekymrede over reglerne med 30 års forpagtning; er det en åbning for fjern-eje, vi ikke hidtil har set? Vi forstår ikke administrationen af landbrugsloven; skal erhvervsorganisationer have vetoret? Hvor er gartnerne i jordbrugskommissionerne? Hvor er lønmodtagerne i jordbrugskommissionerne?

Det er ikke noget godt lovforslag.

Rønholt (KF):

Dette lovforslag bygger på den analyse og de konklusioner, der er fremført i den såkaldte Bernstein II-delrapport. Heri står på side 6 vedrørende målsætningen:

»Det er regeringens målsætning, at dansk landbrug skal kunne klare sig uden offentlig støtte, og at effektive landbrug inden for rammerne af EF's fælles landbrugspolitik skal kunne give indtjenings- og arbejdsvilkår, som kan måle sig med andre erhverv, og samtidig give mulighed for en konsolidering af den enkelte bedrift. Regeringen lægger endvidere vægt på, at produktionen skal ske under etisk og miljømæssigt forsvarlige forhold.«

Denne formulering kunne godt være hentet fra Det Konservative Folkepartis landbrugspolitiske program.

Til trods for mange landbrugsstøtteordninger i tidens løb er man altså kommet til den erkendelse, at et vigtigt redskab til opnåelse af målsætningen er en væsentlig liberalisering af

landbrugsloven. Det er samtidig en indirekte erkendelse af, at mange støtteordninger er bevilget, fordi strukturudviklingen kunstigt har været holdt tilbage. I delrapporten står der endvidere:

»Meget tyder således på, at loven ikke er i overensstemmelse med det praktiske livs krav, og at loven indeholder begrænsninger, der opleves som uhensigtsmæssige.«

Antallet af landbrugsbedrifter faldt med 56 pct. fra 196.000 omkring 1960 til 87.000 i 1987. Den teknologiske udvikling gennem de sidste 30 år har medført betydelige produktivitetsstigninger. Da udnyttelsen af ny teknik ofte kræver produktion af en vis størrelse, har der i perioden været en tendens til stigende størrelsesøkonomi, det vil sige, at omkostningerne pr. produceret enhed falder med stigende bedriftsstørrelse.

Det er ikke noget nyt, når man betragter planteproduktionen isoleret, og det er heller ikke ukendt, at der inden for svine- og fjerkræsektoren er opnået væsentlige størrelsesøkonomiske fordele inden for de seneste år.

Det har været vanskeligere at vurdere stordriftsfordelene inden for mælkeproduktion, men det blev klart dokumenteret efter Landbrugsudvalgets besigtigelsestur til Israel i forrige uge, at der med anvendelse af edb vil ske en flytning af den øvre grænse for opnåelse af stordriftsfordele, også selv om man vurderer det miljømæssigt og ikke mindst etisk.

Kritikere af en liberalisering af landbrugsloven påstår ofte, at den animalske produktion vil falde og dermed også eksporten til skade for valutaindtjeningen og beskæftigelsen. Jeg vil ikke afvise, at det engang har været sådan, men det fremgår af delrapporten, at det er mellemgruppen og de store landbrug, der har haft vanskeligt ved at opfylde harmonibestemmelserne i henhold til havmiljøplanen, hvorfor der også konkluderes, at der kan opnås betydelige samfundsmæssige gevinster ved at flytte produktionen fra de mindste enheder til større enheder. Det gælder for alle tre produktionsgrene, dog mest udtalt for planteproduktionen.

Jeg vil dog gerne slå fast, at en liberalisering af landbrugsloven ikke har til formål at tvinge en strukturudvikling i en bestemt retning, men alene at skabe frihed for landmændene, så de, der ønsker at forblive i erhvervet, kan få de nødvendige udviklingsmuligheder, og de, der

[Rønholt]

ønsker at forlade landbruget, kan komme derfra på en værdig måde.

Landbrugsloven anses generelt for at være ret bureaukratisk ressourcekrævende, står der i delrapporten. Jeg vil tillade mig at tilføje, at den også anses for at være urimelig stram, og hvad værre er, mange kan heller ikke forstå den, hverken ud fra en logisk vurdering eller ud fra et erhvervsmæssigt syn. Det har været uhyre vanskeligt at forklare, at en cykelsmed og en samlevende damefrisør kunne købe hver en landbrugsejendom på 15 ha på hver sin side af en heltidslandmand, som fik afslag på at købe selv samme landbrug.

Jeg har helt bevidst af tidsmæssige årsager undladt at gå ind i lovens enkeltheder, men jeg hilser med tilfredshed, at samdriftsgrænserne, suppleringsmulighederne og de ændrede forpagtningsregler liberaliseres væsentligt, selv om jeg gerne havde set endnu videre rammer.

Mulighederne for frasalg af overflødige bygninger er også en god nyskabelse, især hvis de bygninger, der ikke er tidssvarende og ikke tjener noget erhvervsmæssigt formål, fjernes fra landskabet.

Indførelsen af aktieselskaber møder nu som tidligere en massiv og følelsesladet kritik med påstand om, at det ikke vil vare længe, før store multinationale firmaer vil overtage dansk landbrug. De samme kritikere har samtidig været varme fortalere for udbredelsen af indeksslån.

Jeg har aldrig kunnet forstå, hvorfor det vil tjene landbruget bedst med lån, hvor restgælden ikke følger indtjeningsforholdene, men inflationen, hvorimod en aktiekapital først kan aflønnes, hvis der er et afkast.

Med indførelse af aktieselskaber i landbruget, hvor der samtidig er en bestemmelse om, at den person, der skal opfylde kravene til personlig erhvervelse, samtidig skal have den bestemmende indflydelse, er der lukket for en unødigt diskussion om, hvem der eventuelt kunne tænkes at ville overtage dansk landbrug.

Jeg tror i det hele taget ikke på nogen stor udbredelse af aktieselskaber i landbruget, alene af den grund at det kan være vanskeligt at finde risikovillige investorer.

Jeg kan derimod forestille mig, at brugen af selskabsformen i visse situationer kan løse nogle generationsskifteproblemer, ligesom jeg også kan forestille mig investorer, der placerer risikovillig kapital i velfungerende større landbrugsproduktionsvirksomheder.

Jeg hilser med stor tilfredshed lovforslagets indhold om lettelser i administrationen og især, at det politiske element udgår. Vi finder, at det er en stor forbedring at indrette loven med et retsgrundlag, et godkendelsesfelt efter regionale forhold og derudover muligheder for dispensation.

Med vedtagelsen af denne lov, med vedtagelsen af refinansieringsordningen, med vedtagelsen af formueskattelettelserne og successionsmulighederne ved generationsskifte mangler vi kun at lette landbruget for nogle af de urimelige indkomstuafhængige jordskatter, om ikke andet så som kompensation for det udestående problem med grønne marker.

Jeg hilser med tilfredshed, at så mange partier har kunnet tilslutte sig forliget om en ny landbrugslov. Det forhindrer samtidig, at der kan laves politiske spilfægtier, som vi desværre var vidne til for tre år siden, hvor landbruget blot blev brugt som politisk gidsel.

Jeg har på fornemmelsen, at indholdet i lovforslaget ikke ligger langt fra de langsigtede landbrugspolitiske holdninger inden for Socialdemokratiet. Jeg skal derfor appellere til Socialdemokratiet om at medvirke til lovens gennemførelse, også selv om man derved laver noget sammen med Fremskridtspartiet.

Bjørn Poulsen (SF):

Det forslag, som vi behandler, er jo resultatet af et forlig, som vi ikke har været med i. Jeg synes, det er et forlig og ikke mindst et lovforslag, som på mange områder er stik imod det, som vi synes man skal lave på landbrugsområdet.

Forslaget er i allerhøjeste grad ungdomsfjendsk. Vi mener, at det er problematisk med hensyn til miljø, sundhed og etik, samt at det skaber yderligere unødvendig afvandring fra landdistrikterne. Vi mener i hvert fald ikke, det vil kunne være med til at fremme den økologisk rigtige udvikling i dansk landbrug.

Når jeg siger, at forslaget er ungdomsfjendsk, er det jo, fordi det betyder højere priser på landbrug og landbrugsjord, og det er helt klart til skade for de unge landmænd, der skal etablere sig. Det vil betyde væsentlig højere finansieringsomkostninger, men jeg har da godt nok på møder rundt omkring i landet hørt specielt Venstrefolk sige: Nå ja, så må vi jo øge støtten via yngre landmænd-loven. Man kan jo efterhånden ikke lave noget på landbrugsområ-

[Bjørn Poulsen]

det uden en vis sikkerhed for, at sugerøret stadig væk stikker godt fast i statskassen.

Forslaget vil betyde, at den gennemsnitlige størrelse forøges, og at specialiseringen udbygges i endnu højere grad, og det vil sige større koncentrationer på enkelte egne specielt af husdyrproduktion.

Jeg kan ikke lade være med at tænke på, at man jo igennem den sidste halve snes år har haft nogle meget kraftige diskussioner mellem land og by, her specielt på miljøområdet. Diskussionen er nu også begyndt på det etiske område. Jeg tror ikke, at kombinationen af yderligere støtteforanstaltninger til landbruget – meget store enheder inden for landbruget, hvor man udefra ser det som noget af et etisk problem, hvorledes svinestalde indrettes, og hvorledes svinene har det – ligefrem vil skabe større forståelse mellem land og by i dette land. Jeg tror, man helt har overset det meget store psykologiske problem, der ligger i den manglende forståelse.

Der er heller ingen tvivl om, at hvis man skal leve op til det, der er grundlaget for dette lovforslag, nemlig de såkaldt størrelsesøkonomiske fordele – det betyder større stalde – så ved vi jo, at når det går galt i sådan en stald, så går det også galt, og det er vel dér, vi skal hjælpe rent økonomisk, når det begynder at ske.

Man åbner op for aktieselskaber i landbruget – noget, som landbruget bortset fra Tolvmandsforeningerne altid har været imod – men lige pludselig er der skiftet om, og nu skal der altså være aktieselskaber. Så langt går liberaliteten! Jeg kunne ønske, at man gik lige så varmt ind for specielt andelsejerformerne, som man gør i forhold til aktieselskabsformerne. Jeg tror også, det forstås betydelig bedre blandt landmænd.

Fra SF's side er vi helt klar over, at den nuværende landbrugslov ikke kan fortsætte, det skal der ikke herske tvivl om, men vi mener ikke, at dette lovforslag vil fremskaffe det landbrug, som vi har brug for her i landet som en valutaintjeningskilde, som en beskæftigelseskilde og ikke mindst som et stadigt grundlag for vores kultur på landbrugsområdet.

Vi mener, at man skal have en harmonisk strukturudvikling, at man skal styrke det, der i virkeligheden er rygraden i dansk landbrug, nemlig de mindre og mellemstore brug, så de bliver økonomisk selv bærende. Her har man

efter vores mening sat sig imellem to stole, og afstanden er så stor, at man ikke kan nå nogen af dem. Det synes vi er synd, og jeg forudser, at Folketinget, hvis denne lov kommer til at virke sådan, som man siger den skal, gang på gang i fremtiden skal ud og redde dansk landbrug økonomisk, og i fremtiden bliver beløbene betydelig større, end vi har set hidtil.

Men der er i hvert fald én part, som vi allerede har solgt, det er den unge landmand, og det skal han nok sætte pris på.

Sønderby (V):

Ingen af de ordførere, der har været oppe, har underkendt den betydning, som landbruget har i det danske samfund både valutamæssigt og beskæftigelsesmæssigt, og derfor har Folketinget i det sidste års tid også løst en række af de krav, som landbruget har ment trængte sig på. Jeg tænker her bl.a. på den kampagne, der har været om miljøet, om refinansiering og om en række skattelove.

Nu har vi så et lovforslag til første behandling i dag om en ændring af landbrugsloven, og det er sjældent, at et lovforslag har været drøftet så meget, inden det kom til første behandling i Tinget.

Der har været lidt kritik af det forum, det har været drøftet i, men det hænger måske sammen med, at der var nogle, der ikke rigtig var klar til at være med til at løse landbrugets problemer, da vi drøftede dem i juni sidste år, og derfor meldte sig ud af den gruppe, der ville være med til at løse landbrugets problemer.

Det lovforslag, der her foreligger, er resultat af de forhandlinger, der har været, og af et godt arbejde i Bernsteinudvalget, og jeg vil da også gerne her rose landbrugsministeren for, at han har fået bukket alle enderne sammen, så der ligger et godt liberalt lovforslag til behandling nu.

Formålsparagraffen i den nugældende lov ikke alene fastholdes, den styrkes også. Der er et absolut behov for at styrke landbrugets erhvervmæssige tilpasning.

Strukturudviklingen i dansk landbrug går jo stærkt. Som hr. Rønholt sagde, er antallet af landbrug faldet i løbet af godt 20 år fra 196.000 til ca. 80.000 i år, og samtidig har den teknologiske udvikling medført betydelig produktionsstigning. Vi har haft en produktionsstigning på 6 pct.; der er vel ikke mange erhverv, der kan vise en sådan stigning, og den nye teknik kræ-

[Sønderby]

ver altså nogle produktionsenheder af en vis størrelse, uden at der dog er bevis for, at det er størrelsen af et landbrug, der bestemmer, hvor meget man tjener. Der bliver altså nogle muligheder for både at have en stor og en mindre virksomhed. Jeg tror, det var i Bernsteinudvalget, man sagde, at driftsledelsen var den faktor, der betød mest.

Venstre er tilfreds med, at der med lovforslaget lægges op til en mere liberal lovgivning, så den enkelte landmand får større frihed til at tilpasse bedriften efter eget ønske, både ved køb af ejendom, ved nedlæggelse eller ved samdrift og forpagtning.

Jeg vil gerne sige til hr. Bjørn Westh, at vi forlader ikke nogen af vores holdninger, vi tilpasser dem bare, men udviklingen løber jo stærkt, hr. Bjørn Westh.

En anden formålsparagraf, at vi skal beholde befolkningsgrundlaget i landdistrikterne, fastholdes også med bopælskravet, som vi holder fast ved.

Ved den sidste ændring i landbrugsloven fik vi for første gang hensynet til det omliggende miljø med i landbrugsloven, og det hensyn styrkes i den nye lov, idet der nu bliver muligheder for at få harmoni i bedrifterne imellem antallet af dyr og antallet af hektarer.

Desværre er dansk landbrug meget forgældet, og vi er derfor også tilfreds med, at Bernsteinudvalget nu er gået i gang med sin tredje rapport, der skal vurdere den fremtidige finansiering. Jeg er enig med de foregående ordførere i, at her må vi også vurdere de yngre landmænds muligheder, og vi må også se, om vi skal kigge på yngre landmandsloven.

Jeg er meget tilfreds med, at Dansk Landbøunddom har nedsat et udvalg, hr. Bjørn Westh, og det generer mig ikke, hvis der skulle være smuttet en enkelt socialdemokrat med ind i det udvalg. Jeg synes, det er godt, at også landbøunddommen nu vil prøve at kigge på det dér, så vi også kan løse de problemer.

Vi er også tilfreds med, at der nu bliver muligheder for aktieselskaber, fordi der ved generationskifte ofte er drænet kapital ud, så det vil nok primært blive familieaktieselskaber.

Det vigtigste i loven er vel den ændring af administrationen, der sker, hvor vi nu får en virkelig forenkling. Den kan så medføre lidt forskellige forhold i forskellige egne af landet, men det kan i hvert fald ikke blive værre, end det er i

øjeblikket, så jeg tror, at de kommissioner, der nu bliver nedsat og får virkelig myndighed, også kan løse de problemer.

Vi har siden 1967 ændret landbrugsloven syv gange. Den har altid haltet bagefter. Venstre mener, at det lovforslag, som ministeren nu har fremsat, rækker fremad og skaber muligheder for, at et frit erhverv kan udvikle sig under en fri lovgivning.

Nogle af de tanker, som hr. Bjørn Westh rejste, vil vi gerne drøfte. Skovparcelproblematikken koblede hr. Bjørn Westh sammen med grænseoverskriden og med pasunion, og hvad der blev sagt dér, hænger ikke sammen, men vi vil da gerne kigge på de ting.

Vi er også enige i, at der fortsat skal være mulighed for en god arrondering i landbruget.

Vi håber, at udvalgsarbejdet vil løse nogle af de problemer, som er rejst her, og at vi kan få et bredt forlig om landbruget og om landbrugslovens fremtid.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg vil gerne takke hr. Sønderby for udtalelserne vedrørende udstykning af skov som frijord. Jeg mener, det er et fundamentalt nationalt problem, at dette forslag lægger op til, at skov kan udstykkes som frijord og derfor sælges til alle borgere i EF.

Landbrugsejendommene langs Vestkysten kan tilplantes med skov og derefter udstykkes som frijord, der kan købes af hvem som helst. Dermed har man fuldstændig gennemhullet sommerhussagen fra sidste sommer, hvor Danmark fik gennemført, at vi selv kan bestemme, hvem der skal eje dansk jord.

Vi ønsker, at de, der ejer dansk jord, bor i Danmark på jorden. Det er meget vigtigt, og derfor er jeg glad for, at Venstre har åbnet for, at vi kan drøfte disse bestemmelser, for det er noget, der er nationalt vigtigt.

Dohrmann (FP):

En af årsagerne til, at vi har oplevet og oplever, at dansk landbrug er inde i en meget, meget alvorlig krise, er den nugældende restriktive landbrugslov. Derfor er Fremskridtspartiet særdeles tilfreds med, at vi i foråret indgik et forlig om refinansieringsordningen, som indeholdt en aftale om, at vi på et senere tidspunkt skulle tage landbrugsloven op til overvejelse med henblik på at få den liberaliseret.

[Dohrmann]

Selve refinansieringsordningen, som vi forpligtede os til at stemme igennem Folketinget og lægge mandater til, har vi aldrig udtalt vor store sympati for, og det har vi jo desværre også set at vi gjorde ret i; der var ikke noget at råbe hurra for. Men vi gjorde det, fordi det lovforslag, vi nu ser i dag, indeholder nogle ting, som absolut vil være positive for dansk landbrug.

Vi har set, hvordan det går, når styringsgale – det er måske for kraftigt et udtryk – men i hvert fald når Folketinget tror, at man kan gå ind og styre de enkelte erhverv og faktisk i detaljer lovgive om, hvordan den enkelte landmand skal styre sin bedrift, hvor langt han må køre osv. Den går ikke, og det er som sagt en af grundene til, at mange, mange landmænd har knækket halsen. Mange familier er blevet jaget fra hus og hjem på grund af Folketingets umådeholdne lyst til i detaljer at udstikke retningslinier og lovbestemmelser om, hvad man må, og hvad man ikke må.

Det har vi heldigvis slået hul på nu med det lovforslag, der ligger på bordet, og som vi naturligvis giver vores fulde tilslutning til.

Vi havde også gerne set, som hr. Rønholt udtrykte det, at vi var kommet endnu længere, men på den anden side bliver der forhåbentlig nu vedtaget en række ændringer inden sommerferien, og når man har set resultatet af disse ændringer, de forbedringer, der kommer, er jeg slet ikke i tvivl om, at Folketinget inden ret længe vil finde ud af, at vi skal videre ad den vej.

Det er rigtigt, at der har været nogle kritiske røster bl.a. fra landboungdommen, og der er også nogle enkelte husmandsforeninger og husmandsforeningsformænd, som har udtalt sig kritisk. Jeg synes, man må sige til også de folk, at de bør se på erhvervet som helhed. Det nytter nu engang ikke noget at satse på de kræfter, som ikke kan klare sig selv, og som hele tiden tror, at statskassen, hvis de har underskud i foretagendet, skal komme med en pose penge til dem. Det er ikke meningen.

Landbruget skal være et frit, selvhjulpent erhverv. Hvis landmændene kan tjene penge, er det godt, ikke bare for dem selv, men også for landet, og de, der ikke kan klare det, må altså se i øjnene, at der kommer ingen og redder dem.

Påstanden om, at ejendomspriserne vil stige, tror jeg ikke på. Det er bare sådan en påstand, man slynger ud, for noget skal man jo sige.

Jeg vil sige det samme til hr. Bjørn Westh. Det var egentlig en meget mager tale, den socialdemokratiske ordfører holdt her, for hr. Bjørn Westh har jo fået grønt lys fra samtlige forligspartier til at komme og være med her. Vi har sagt helt åbent og ærligt, at hvis Socialdemokratiet har nogle ændringsforslag, som er positive, vil vi gerne se på dem, og såfremt samtlige forligspartier er enige, skal det absolut ikke være noget, som skiller os ad.

Så hvis hr. Bjørn Westh har nogle forbedringsforslag – men det skal vel at mærke være forslag, der går i liberal retning, det skal ikke være de sædvanlige socialistiske tanker om, at man styrer og dirigerer det hele – så kom med dem. Det bør hr. Bjørn Westh gøre, hvis han har landbruget i tankerne og vil virke positivt for landbruget i stedet for at hyppe de socialdemokratiske kartofler. Lad os se, hvad Socialdemokratiet vil ændre, og hvis det er positivt, så er der som sagt ikke noget til hinder for, at det kan blive indføjet.

Vi ser vældig positivt på det forslag, der er kommet ud af det. Som sagt havde vi på en lang række områder gerne set, at man var gået endnu videre, men det var der ikke mulighed for. Det bliver der forhåbentlig næste gang.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil gerne lykønske hr. Dohrmann med det resultat, der er kommet ud af det set fra Fremskridtspartiets side. Det er jo kendt, at Fremskridtspartiet går ind for total frihed til erhvervelse af landejendomme af alle størrelser. De, der har flest penge – ligegyldigt om de har uddannelser eller ej – skal have ret til at erhverve ejendomme.

Nu er jeg lidt usikker med hensyn til, hvad bestemmelserne i virkeligheden kommer til at betyde. Hvor stor en procentdel af danske landbrugsejendomme mener hr. Dohrmann der nu kan erhverves totalt frit uden uddannelseskra v osv.? Jeg tænker på 30 ha-grænsen, der kan gå op til en 45 ha-grænse. Er det 70 pct. af alle danske landejendomme, der kan erhverves totalt frit, ligegyldigt om man har en uddannelse? Er det byfolk, der kan gå ind? Er det 80 pct. af den totale liberalisering, Fremskridtspartiet har fået gennemført?

Jeg er klar over, at for Fremskridtspartiet betyder det ingenting, at unge landmænd får svæ-

[Gade]

rere ved at starte. Det betyder ingenting for Fremskridtspartiet, at arronderingen stod i fokus. Det her betyder jo, at en ejendom på en 30-40 ha nu kan købes op af hvem som helst, folk, der spekulerer i det fra byen osv., mens den landejendom, der ligger ved siden af, og som måske havde brug for nogle hektarer til en bedre arrondering, eller den unge, der havde brug for at starte på en ejendom på 30 ha, får det vanskeligere. Det ved jeg godt er fremskridtspolitik. Jeg undrer mig mere over, at det også kan være radikal politik. Men det er jo realiteten.

Men jeg vil gerne have svar fra hr. Dohrmann: Hvor stor en procentdel af danske landejendomme bliver nu frit tilgængelige for alle uden krav om noget som helst?

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

I den korte taletid havde jeg ikke mulighed for også at nævne fordelene ved at man nu kan købe op til 30 ha. Jeg sad forleden her i Folketinget og diskuterede med en flok studerende fra gymnasiet i Høng, der gik på den grønne linje, og de unge var meget begejstrede for det her, fordi det også giver muligheder for, at unge nu kan starte med 30 ha og så have et job ved siden af for senere at gå over og blive heltidslandmænd. Så en liberalisering på det område synes jeg ikke skader de unge, idet de kan starte med et mindre brug og komme i gang. Disse unge var i hvert fald meget glade for, at der blev mulighed for det på den måde.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

I stedet for at interessere sig så meget for procenter og brøker, og hvad hr. Gade ellers slynger om sig med, burde hr. Gade have lagt mærke til, hvad der egentlig er sket ude i de små lokalsamfund gennem de sidste år. Der er nemlig sket det, at de er ved at blive totalt affolket. Hvorfor er de det? Det er de ganske enkelt, fordi mange af de mindre landbrugsejendomme, der findes, kan en familie ikke ernære sig på.

Samtidig har landbruget et enormt kapitalbehov. Med den restriktive landbrugslovgivning, der gælder i dag, holder man kapitalen ude, og jeg kan ikke se noget som helst forkert ved – tværtimod – at den byfamilie, der gerne

vil bo på en ejendom ude i landlige omgivelser, have sit boligbehov dækket, få nogle sunde omgivelser osv., ved, at lovgivningen bliver liberaliseret så meget, får mulighed for at flytte ud i de små lokalsamfund. Og det er nøjagtig det, der vil ske.

Dette lovforslag vil være positivt for landbruget, men det vil så sandelig også være positivt for de bylandmænd, der gerne vil bo lidt uden for storbyen.

(Kort bemærkning).

Grove (KF):

Der kommer jo nogle påstande. Den første påstand, der kommer, og som fremføres, som om den var dokumenteret, er, at nu vil priserne på landbrugsejendomme stige kolossalt. Det gør de kun, hvis det bliver betydelig bedre for landbruget. Og så stiger de egentlig, uanset hvordan landbrugsloven er.

Det næste, der bliver påstået gang på gang, er, at det her er til skade for unge landmænd. Jamen det er da også til gavn for unge landmænd. Jeg kender da unge landmænd, der i dag ikke kan tilrettelægge en fornuftig bedrift, fordi de ikke kan få lov til at købe til eller forpagte. Der er da masser af unge landmænd, der virkelig ser en mulighed her: For første gang får vi en landbrugslov, der tillader den enkelte landmand at tilrettelægge sin bedrift på den bedst mulige måde.

Hr. Gade og hr. Bjørn Westh har nu i 10 år gennem en stram landbrugslov forsøgt at tilrettelægge den unge landmands bedrift. Hvad har det resulteret i? At vi gang på gang skal ud med hjælp til dem. Og så står man her – reaktionær – og siger: Det skal vi endelig fortsætte med.

Nej, lad os nu give de unge landmænd, landbruget i det hele taget, mulighed for at tilrettelægge deres bedrift uden snærende bånd; så er der nemlig chance for, at vi ikke skal køre ambulancetjeneste hvert andet eller hvert tredje eller hvert fjerde år. Men det forstår socialister ikke, og det er her, der klart er en forskel mellem en socialistisk landbrugspolitik og en liberal.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Man skal jo høre meget herinde. Jeg forstod på hr. Dohrmann, at Fremskridtspartiet ikke

[Gade]

har tal på, hvor stor en procentdel af landejendommene der er blevet fuldstændig liberaliseret. Jeg formoder, at det er indgået i drøftelserne, så det kan være, landbrugsministeren kan svare på, hvor stor en procentdel af antallet af landejendomme der nu er totalt fri, altså også uden uddannelseskraft. Så jeg giver spørgsmålet videre.

Til hr. Sønderby vil jeg bare sige, at man jo kan holde møder med mange interessante mennesker, og man kan derfor også få mange interessante svar. Landboungdom har i hvert fald ikke det syn, som hr. Sønderby giver udtryk for her.

Så vil jeg godt sige til hr. Grove, der svang sig op til snak om socialisters landbrugspolitik og landbrugslovgivning, at mit parti har altså ikke stemt for den landbrugslov, vi har i dag, det har hr. Groves parti, og i virkeligheden kan ansvaret for nogle af de fejl, der er i den eksisterende landbrugslov, altså ikke placeres hos SF og Socialdemokratiet, men hos Det Konservative Folkeparti og Venstre og Det Radikale Venstre, der har stemt for.

Jeg har ikke sagt, at priserne vil stige kolossalt. Hvis man skal lægge ærlighed i denne debat, kan det være, at vi i stedet skulle sige helt åbent: Der er brug for, at priserne falder, og det er der en stor risiko for at de ikke gør i den udstrækning, det var vigtigt for, at der kom de rigtige priser ind i landbruget.

Man burde se fremad i stedet for at se bagud. Der er alt for meget bagudtænkning i dette her. Hr. Grove taler om tilkøb. SF har ikke talt for, at vi ikke skulle ændre landbrugsloven. Vi skal liberalisere nogle steder, men vi skal liberalisere med et bestemt fortegn til fordel for de unge og til fordel for en arrondering, og det er arronderingen, I er i gang med at ødelægge ved, at den ejendom, der ligger på 30 ha, kan der komme en dyrlæge fra byen og snappe for næsen af en ung landmand.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Min korte bemærkning kommer, fordi hulheden i hr. Groves argumenter er næsten for grov. Den landbrugslov, der eksisterer i dag, er vedtaget imod Socialdemokratiets stemmer og med hr. Groves stemme. Den er lavet uden hensyntagen til vores standpunkter.

Hvad var det bl.a., man ikke ville tage hensyn til? Det var, at hvis der var unge, der havde brug for at købe suppleringsjord, skulle de spørges først, inden andre fik lov til at købe, men hvis der ikke var unge eller landmænd, som skulle leve af deres landbrug, der havde behov for suppleringsjord, så havde vi ikke noget imod, at alle kunne erhverve landbrug. Vi er fuldstændig enige i, at alle skal have lov til at erhverve et landbrug, men vi ønsker blot at se på det arronderingsmæssigt. Er der nogle unge, eller er der nogle etablerede landmænd, der har brug for noget mere jord, så skal de have lov til at købe først, og så skal de andre købe bagefter.

Det er ca. 10 pct. af ejendommene, det drejer sig om. Det vil sige, at vi faktisk ville lempe reglerne for langt, langt de fleste ejendomme ved blot at tage hensyn til dem, der producerer, så jeg synes, hr. Grove skulle gemme sine lidt polemiske bemærkninger og sætte sig mere ind i sagerne.

Med hensyn til bopælspligt og bylandmænds køb, hr. Dohrmann, så ligger der i dette forslag, at der nu ikke længere skal være bopælspligt på ejendomme på under 2 ha. Det vil altså betyde en affolkning af landdistrikterne.

Man kan også udstykke gårdene i bund, så de kan nedlægges. Uanset hvor gode de er, uanset hvor velarronderede de er, vil man også på den måde – jeg har nævnt det tidligere i dag i forbindelse med skovudstykningskerne – kunne nedbringe størrelsen af ejendomme, sådan at der ikke vil være bopælspligt længere. Man kan endvidere ifølge dette lovforslag frasælge bygningerne på ejendom nr. 2, således at der heller ikke længere er bopælspligt på den.

Alt i alt vil det her betyde en affolkning af landdistrikterne.

(Kort bemærkning).

Bjørn Poulsen (SF):

Jeg må indrømme, at hr. Groves korte bemærkning fik mig til at tænke: Gud ved, om man er enig i begrundelsen for denne lovgivning.

Der står bl.a. også noget om de størrelsesøkonomiske fordele. Hvis det er rigtigt, kan vi så blive enige om, at der nok vil blive et pres, hvad angår at købe tillægsjord? Kan vi blive enige om det, for ellers duer den med de størrelsesøkonomiske fordele jo ikke. Jeg tror, at der er en lille smule markedsøkonomi tilbage i den-

[Bjørn Poulsen]

ne verden. Jeg erkender, at det ikke er meget, det er helt o.k.; men den er der nok.

Lad mig så sige én ting mere, og det er ikke så meget til hr. Grove, men mere til hr. Dohrmann. Det, man laver med denne landbrugslov, kan lige så godt blive nye sommerhuskvarterer, hvor man simpelt hen udstykker en masse af de mindre ejendomme i bund og får en masse dejlige sommerboliger rundt omkring i stedet for. Det skal nok give yderligere tilvækst i landdistrikterne, det er der ingen tvivl om, i hvert fald i 6 uger om året, hvis man er heldig. Jeg ved ikke, om det er den form for tilvækst, man vil have i landdistrikterne.

Jeg synes, der er nogle ting dér, man ikke har spekuleret over, da man lavede dette lovfor-slag.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Det, der kalder mig op i denne omgang til en kort bemærkning, er, at både hr. Gade og andre taler så meget om de unge landmænd.

Ikke blot i denne debat i dag, men så sandelig også i den offentlige debat synes jeg det er forbigået en række menneskers opmærksomhed, at det faktisk er blevet lovet os, at Bernsteinudvalget kigger på finansieringen for de unge landmænd, når denne struktur er vedtaget, for at se, om det bliver nødvendigt at ændre nogle af finansieringsordningerne. Vi var altså i forhandlingerne opmærksomme på det problem. Men nu skal vi jo have fastlagt rammerne, før vi kan se på, hvad det eventuelt kræver af ændringer i den lovgivning, så jeg synes, det er lidt unfair at lade dette stå alene uden at nævne, at man faktisk har været opmærksom på, at der kunne opstå nogle problemer.

(Kort bemærkning).

Grove (KF):

Jeg synes, det så typisk går igen i de indlæg, der kommer fra både SF og Socialdemokratiet, at man ikke har tiltro til den enkelte landmand. Man står her og siger, at landmændene vil udstykke til bunds og lave sommerhuskvarterer, og man siger, at de for enhver pris vil betale dobbelt så meget for jorden bare for at få den. Man tør ikke tro på, at landmændene også er meget bevidste om deres bedrifter, meget bevidste om jorden, meget bevidste om hele den landbrugskultur, vi har.

Når SF og Socialdemokratiet taler heroppefra, lyder det, som om de eneste, der overhovedet kan tage vare på landbrugskulturen, er nogle herinde i Folketinget, og det er Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet.

Jeg tror, denne lov virkelig vil give muligheder for at tilrettelægge landbruget ude i de enkelte samfund. Jeg tror også, mange af de mennesker, der eventuelt flytter derud, meget hurtigt vil forpagte deres jord ud til naboen. Jeg kender da eksempler på folk også her fra Folketinget, der har opdaget, at de ikke er gode til at drive jord, og de lejer den ud til unge landmænd.

Hele tankegangen fra S' og SF's side går jo på, at man ikke har tiltro til landmanden eller til den unge landmand. Jeg er sikker på, at de forstår at forvalte jorden bedre, end både S og SF gør.

Det er rigtigt, at SF'erne normalt aldrig stemmer for en landbrugslov, og de vil såmænd heller aldrig stemme for denne her, for så kan de altid vaske hænderne og sige, at det har de ikke haft noget med at gøre. Men de har i allerhøjeste grad haft nogle medlemmer til at rende rundt og administrere den hidtidige landbrugslov til stort besvær også for mange unge landmænd. Dér tænker man ikke på, når man skal administrere i Jordlovsudvalget, om der var noget, der var til gavn for den unge landmand. Nej, så er man restriktiv. Så er det næsten kun økologisk landbrug, der kan få lov til at lave noget som helst.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det var blot til bemærkningen om, at Venstre har været med til at lave den landbrugslov, vi skal have ændret nu. Jamen selvfølgelig har vi da det, og vi vedkender os det ansvar. Men når vi finder ud af, at der skal så mange dispensationer til, at der er så mange landbrug, der er usælgelige, er det da meget relevant, at man nedsætter et udvalg – Bernstein 2 – og beder det om at se på, hvorfor der er så mange dispensationsansøgninger, hvorfor der er så mange gårde og ejendomme, der er usælgelige.

På baggrund af Bernsteinudvalgets arbejde kommer så det lovfor-slag, som landbrugsministeren har til første behandling i dag. Her synes jeg der er nogle ting, som vi ikke gerne skulle snakke os fra hinanden i, men skulle prøve på

[Sønderby]

sagligt at drøfte. Så giver jeg hr. Duetoft ret i, at vi selvfølgelig må vente, til Bernstein 3-udvalget kommer med sin betænkning om den fremtidige finansiering. Der er så mange ejendomme til salg, så jeg tror ikke, at det boom, som man forventer vil komme på ejendomspriserne, vil komme lige med det samme. Der er så mange ejendomme, der har været til salg længe og ikke har kunnet sælges under den nugældende landbrugslov, og de kan så sælges nu.

Jeg er lidt ked af, at SF og også Socialdemokratiet slet ikke har peget på en af de virkelige elementære fordele i dette lovforslag. Vi har i enighed strammet miljøkravene over for landbruget og har sagt, at der skal være harmoni mellem det antal hektarer, man har, og det antal dyr, man har. Og her bliver der altså muligheder. Man har ikke engang sat loft over. Her har man sagt til unge landmænd og til ældre: Hvis I har mange dyr, så kan I med denne landbrugslov få de to ting til at passe sammen. Vi skal ikke stille nogen restriktive krav til jer eller krav om naboaftaler om, hvor man skal køre gødning hen, osv. Nej, I kan få jord suppleret op. Det synes jeg egentlig man burde have kigget lidt mere på – og på de positive ting, der er i loven.

Lad os prøve at drøfte enkelte problemer, som hr. Bjørn Westh har været inde på, og som vi måske kan løse, så vi i fællesskab kan få en landbrugslov til fordel for det erhverv, som vi alle sammen interesserer os for.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Må jeg sige til hr. Grove, at når man forvrænger andres synspunkter så groft, som hr. Grove gør, er det jo let at få ret i, at de synspunkter, som modparten har, er tossede.

Når hr. Grove så henviser til SF's medlem af Statens Jordlovsudvalg, formanden for Jordbrugskommissionen i Ringkøbing Amt, gård ejer Kresten Touborg Jensen, er det jo et underligt personangreb at føre ind her. Den jordbrugskommission træffer sine beslutninger i enighed, det vil sige, at husmandsforeningsrepræsentanten, landboforeningsrepræsentanten og formanden er enige. Ringkøbing Amt er måske et af de vigtigste landbrugsamter i Danmark, og den administration af landbrugsloven har man været enig om. Jeg er klar over, at De Konservative ikke har været enige, men det er jo en anden sag.

Hr. Duetoft siger: Nu skal vi se, nu kommer der en Bernstein 3-betænkning om de unges finansiering. Jeg er glad for indrømmelsen af, at der er et problem i forbindelse med de unge. Det er godt, at vi har fået det synliggjort i debatten. Men jeg vil gerne sige, at jeg er ved at være godt træt af dansk landbrugslovgivning og Bernstein – ikke Bernstein som person, men begrebet Bernstein: Bernstein 1, Bernstein 2, Bernstein 3, 4, 5, 6, 7 osv. Hvornår stopper det?

Hvad har vi gjort galt? Ja, vi har ikke set tingene i sammenhæng. Det er jo det, der bliver sagt fra hr. Duetofts side. Og hr. Sønderby giver ham jo egentlig ret.

Vi halser af sted. Først skulle vi lave en refinansieringsordning; det skulle ske i huj og hast inden sommerferien. Så blev det koblet sammen med, at vi skulle have en Bernstein 2-betænkning. Så skulle vi lave landbrugslov. Det er det, vi står med nu. Nu er vi allerede i dag, før vi skal udvalgsbehandle den nye landbrugslov, klar over, at der er kæmpeproblemer omkring de unge. Så skal vi have en Bernstein 3.

Jeg giver ikke 5 flade ører for den kombination af – kan man sige – lidt moderne, liberalistisk indstillede cand.polit.er og så landbrugsorganisationernes top i landboforeningerne. Jeg synes, at det, vi har set indtil nu, ikke er en løsning, og jeg synes, at det var mere rigtigt, om Folketinget tog sig sammen og selv tog affære.

Formanden:

Der er yderligere to korte bemærkninger, men så bliver der heller ikke givet flere i denne omgang; så går vi til talerlisten.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg var glad for hr. Duetofts påvisning af, at der er problemer for de unge landmænd, og at man skal se på dem. Jeg vil derfor gerne spørge hr. Duetoft og landbrugsministeren: Hvor mange penge har man sat af til at løse det problem, man siger der er, når man skal se på finansieringsforholdene for de unge landmænd? Man skaber nogle problemer gennem den nye lov. Man siger, at man vil løse dem med økonomiske midler, og jeg spørger: Hvor mange penge har man sat af til det?

Til hr. Grove vil jeg gerne sige, at om den landbrugslov, hr. Grove stemte for, og som jeg ikke stemte for, sagde den daværende land-

[Bjørn Westh]

brugsminister, Britta Schall Holberg, at det var en lov, der skulle skabe yderligere retssikkerhed. Nu skulle folk kunne slå op i loven og se, hvilke rettigheder de har, og hvilke pligter de har. De skulle ikke hen at spørge en eller anden kommission, om de måtte dit eller dat. De skulle selv kunne læse det i loven. Så er det en mærkelig anklage bagefter at få at vide, at de kommissioner, der blev nedsat, ikke har givet dispensationer nok, når forudsætningen var, at det var en klar lovgivning, hvorefter der ikke skulle gives dispensationer mere – som der blev gjort tidligere.

Jeg vil gerne have at vide af hr. Grove: Hvor mange af de afgørelser, der er truffet, og som er blevet omstødt af ministeriet, har man ikke ment fulgte de regler, der var fastsat af Folketinget? Når man kommer med sådan en anklage, hr. Grove, bør man kunne dokumentere den, for man kan ikke tillade sig at sige, at kommissionerne skulle administrere anderledes end ifølge den lovgivning og de forudsætninger, de har fået.

Ministeren mødte dengang op i Jordlovsudvalget og sagde, at der ikke skulle dispenseres ret meget efter den nye lov. Den var netop lavet sådan, at det først og fremmest var retssikkerheden, der kom i højsædet.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Det er både hr. Gade og hr. Bjørn Westh, der kalder mig herop i denne omgang. Jeg troede, man havde lært noget af asbestsagen, som vi har hørt om de sidste par dage, og hvor politikere sådan er løbet lynhurtigt af sted uden rigtigt at have det saglige grundlag i orden.

Det, vi lavede i sommer, var ambulancetjeneste. Det, vi nu er i gang med, er rammerne. Jamen så er det da logisk, at man tager en tredje undersøgelse af, om disse rammer har utilsigtede virkninger. Hvis prisniveauet eksploderer, så det bliver vanskeligere for de unge landmænd, så skal vi kigge på finansieringsordningen, men hvis det ikke sker, hvis det er rigtigt, hvad hr. Sønderby siger, at det tværtimod er sådan, at den unge landmand så at sige kan bygge videre, så er der nok ikke behov for det.

Det er den analyse, Bernstein 3-udvalget skal i gang med. Men det sker da ikke, før man har lagt rammerne, og før man ved, hvad det er, der sker i praksis; for der er altså to vurderinger af, hvad der sker.

Men at sige, at det hele skulle være set i sammenhæng, er lidt underligt, hr. Gade, for det var en retningsaktion i sommer, og det er en rammediskussion nu. Det kunne faktisk ikke være gjort anderledes.

Larsen-Ledet (RV):

Landbrugsstruktur og landbrugskrise er to vidt forskellige ting. Jeg tror ikke, at ret mange af de kriseramte landmænd, der er i vanskeligheder nu, bliver reddet ved, at de pludselig får fordoblet deres jordareal. Det er altså efter min opfattelse ikke dér, løsningen er for de kriseramte landmænd. Vi ser jo også, at de hollandske landbrug kun er halvt så store som danske landbrug, og de holdes tit frem som et forbillede, som vi egentlig fra dansk side er lidt misundelige på, for der er nogle ting, de gør dygtigere og bedre, end vi gør dem her i Danmark.

Til hr. Bjørn Westh, som havde nogle bemærkninger til De Radikale, kan jeg sige, at efter min opfattelse har Socialdemokratiet været tilskuere. Med hensyn til finansieringsreformen – så kan man jo mene om den, hvad man vil – holdt Socialdemokratiet sig også i baggrunden, og nu kan man jo så tillade sig virkelig at kritisere. Den fornøjelse kan man have, når man ikke engagerer sig og tager et ansvar, men man får altså heller ikke indflydelse. Man har valget imellem enten at kunne kritisere frit og barskt eller også at få indflydelse og prøve at præge derved, og det er selvfølgelig op til de enkelte partier at træffe det valg.

Men det er da klart, at det er forskellige partier, der står bag den lovgivning, som vi behandler i dag. Vi har fra radikal side stået over for nogle synspunkter, som ikke har særlig mange radikale kendetegn, altså nogle holdninger, som ikke er udpræget radikale. Og sådan skal det jo være. Det er altså forskellige partier. Det er bare realiteterne.

Men vi har forsøgt at præge dette forslag, og så kan man mene om os, hvad man vil. Vi har forsøgt så godt som muligt at præge det forslag, som nu ligger på bordet, og hver eneste bevægelse i nedadgående retning med hensyn til ejendomsstørrelse, kortere afstand osv. i forhold til de partiprogrammer, som regeringen repræsenterer, hver eneste bevægelse, der har været i nedadgående retning i forhold til den totale frihed med ubegrænsede sammenlægningsmuligheder osv., som der er nogle der øn-

[Larsen-Ledet]

sker, er sket på baggrund af Det Radikale Venstres indsats.

Jeg kan håbe for Socialdemokratiet, at man forlader tilskuertribunen i dansk politik. Jeg håber meget på, at man vil smøge ærmerne op i det udvalgsarbejde, der nu skal foregå om landbrugsloven. Efter min opfattelse er det ingen skade til, om det kan lykkes for os at få en bred løsning. Det vil jeg da gerne sige til hr. Bjørn Westh. Og nogle af de synspunkter, hr. Bjørn Westh har rejst her, kan helt klart diskuteres, hvis Socialdemokratiet sætter sig til forhandlingsbordet.

Der er sket nogle decentraliseringer i jordbrugskommissionerne; de har hver for sig vetoet, og det afgøres lokalt. Adgangen til at købe ejendomme er liberaliseret. Ejendomme på under 30 ha kan frit erhverves, og det er omkring 75 pct., der er frit omsættelige nu. Og der oprettes en særlig andelslovgivning for landbruget, som jeg hilser med meget stor tilfredshed. Det kan både være store landbrug, og det kan være produktionsfællesskaber. Vi får en prøveperiode med aktieselskaber som ejerform. Det er et af de områder, hvor vi er skeptiske fra radikal side. Vi har sagt, at når vi når de 500, stopper vi op, og så vil vi fra radikal side vurdere, om det er noget, der skal fortsætte, eller det skal ændres eller justeres eller det er noget, der skal stoppes. Vi vil i så fald tage de fornødne politiske initiativer, hvis vi kommer ind i en udvikling, som efter vores opfattelse ikke er god.

Det samme er tilfældet med noget, der står i landbrugsministerens tale om loft over husdyrproduktionen: at det kan overvejes. Jeg vil da gerne give den melding, at vi under udvalgsarbejdet vil arbejde for, så stærkt som vi kan, at vi, inden den lov er færdig, får aftalt et loft over den tilladelige husdyrproduktion, både når det drejer sig om aktieselskaber, og når det drejer sig om den mulighed, som der sådan set er i loven: at man teoretisk kan bytte sig til mere og mere jord. Der skal efter vores opfattelse være et loft, og det vil vi arbejde for.

Vi er også tilfredse med, at deltidslandmænd kan få tillægsjord. Der har været nogen diskussion om deltidslandmænd og den frie erhvervelse af de 30 ha, og dér vil jeg da gerne sige, at der i øjeblikket er et misforhold mellem det antal ejendomme, der er til salg, og de købere, der er, og derfor er vi nødt til at liberalisere adgangen til at købe landbrug. Alternativet er, at

landbrug nedlægges i meget større udstrækning, end det ellers ville være tilfældet.

Formanden:

Der er anmodet om to korte bemærkninger. De vil blive givet, og der vil blive lejlighed for hr. Larsen-Ledet til at svare, hvis han ønsker det, men der bliver ikke en ny runde af korte bemærkninger ved denne lejlighed.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg bad om en kort bemærkning, fordi hr. Larsen-Ledet direkte henvendte sig til mig i sit indlæg. Det er rigtigt, at Socialdemokratiet desværre måtte se på, hvad Det Radikale Venstre aftalte med Fremskridtspartiet med hensyn til landbrugsloven, fordi vi syntes, at den refinansieringsordning, der var ved at blive aftalt, var dårlig. Vi har aldrig lagt skjul på, at vi syntes, det var en dårlig aftale, som vi kun kunne gå ind for, hvis vi enten kunne forbedre den eller få nogle andre politiske fordele ved at indgå i den. Hvorfor skulle vi stemme for noget, vi synes er dårligt og ikke andet?

Og refinansieringsaftalen fandt vi var dårlig. Jeg tror heller ikke, at de landmænd, der nu sidder med 20 sider lange ansøgningsskemaer – jeg har ladet mig fortælle, at der er 12, der har ansøgt, af de 16.000, landbrugsministeren anslog – føler, at det var nogen særlig god ordning. Så vi har god samvittighed og ikke dårlig samvittighed over, at vi stemte imod refinansieringsordningen. Vi havde faktisk selv et bedre forslag til at hjælpe landmændene.

Hvorfor gik Det Radikale Venstre her omkring juletid videre i ændringer i landbrugsloven imod normale holdninger i forhold til det, man havde lovet Fremskridtspartiet i sommer? Dengang forstod vi, at det var hjerteblod for Det Radikale Venstre, hvad der skete, men man gik langt videre, da lovforslaget skulle udformes. Må jeg minde om, at den radikale gruppeformand, fru Marianne Jelved, har skrevet i en artikel i Tolvmandsbladet: Vi er decideret imod aktieselskaber i dansk landbrug, vi ser meget nødvendigvis tyskere, englændere, franskmænd eje dansk jord; dansk jord skal være på danske hænder; vi tror ikke på stordriftsfordelene, vi tror, at driftslederfordelene er de største. Hvorfor ændrede Det Radikale Venstre her ved juletid holdning til landbrugspolitikken, uden at

[Bjørn Westh]

man kunne argumentere med, at man fik et eller andet politisk for det?

(Kort bemærkning).

Bjørn Poulsen (SF):

Jeg ved ikke, om man lagde mærke til, at jeg gik lidt forsigtigt rundt om hjørnet hernede? Jeg var bange for, at der var blevet vådt, efter at hr. Larsen-Ledet var heroppe.

Forligsteksten af juni 1988 sagde, at op til 30 ha kunne man købe uden uddannelse. Hvis ikke jeg husker meget forkert, hedder det vel 45 ha i dag. Aktieselskaber, det var det værste, der nogen sinde havde været på denne jord. Men nu fik vi en stopklods ind ved 500. Ja, det er da en meget skæg stopklods, det må jeg sige.

At der så ved siden af lige kom et par familieaktieselskaber, nogle anpartsselskaber og en eller anden mærkelig konstruktion med enkeltmandsejede selskaber, var det så også det, der stod i forligsteksten, hvor det lykkedes De Radikale at holde igen?

Nej, jeg synes, at De Radikale i denne situation i allerhøjeste grad enten har sovet i timen eller er løbet alt, hvad man overhovedet kunne, fra det, man hidtil har stået for inden for landbrugsområdet.

Formanden:

Hr. Larsen-Ledet for en kort bemærkning og derefter hr. Duetoft.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Med hensyn til spørgsmålet fra hr. Bjørn Westh om refinansiering er vi nødt til at være så ærlige også i politik at medgive, at der er sket nogle ændringer med det danske og det udenlandske renteniveau, som i hvert fald gør det dårligere, end det var på daværende tidspunkt. Men med den indsigt, som Socialdemokratiet – og specielt hr. Bjørn Westh – har, kunne hr. Bjørn Westh jo have bibragt forhandlingerne om refinansiering noget meget positivt. Og det, jeg beklager, er, at hr. Bjørn Westh nu bare kritiserer i stedet for. Det beklager jeg meget.

Så spørger man – og det er der så mange der har travlt med – hvorfor man gik videre end aftalen. Der stod i aftalen, at ejerformerne skulle liberaliseres. Der stod ikke angivet eller antydning, på hvilken måde de skulle liberaliseres.

Det betyder, at der kan være tale om flere forskellige ejerformer, selvfølgelig, og dér var andelslandbrug altså en ændring, der er i overensstemmelse med aftalen. Men dér kunne vi altså ikke komme igennem forhandlingerne med de andre regeringspartier, uden at vi måtte acceptere aktieselskabet på 0,5 pct. af landbrugsejendommene, altså op til 500, plus familieaktieselskaber. Det er altså den pris, som vi måtte give for at acceptere det, men vi har gjort det ud fra den forudsætning, at der – for De Radikale i hvert fald – er en stopklods, så at vi kan sige: Nu vil vi ikke være med til det længere, vi vil have det ophævet, eller vi vil have det ændret. Det er baggrunden for, at vi er gået med til den ændring, som her er omtalt.

Og med hensyn til det, hr. Bjørn Poulsen sagde om de 30 ha, så er det altså 30 ha, det er ikke 45 ha. Det er under særlige omstændigheder, den lokale jordbrugskommission kan afgøre, at man kan gå op til 45 eller 50 ha, hvis det er dårlig jord, eller hvis der er særlige lokale omstændigheder, som taler for det, og da er det så også meningen, at man skal acceptere den afgørelse; den er inappellabel.

Duetoft (CD):

Det forslag til ændring af landbrugsloven, som vi behandler her i dag, er jo led i et politisk forlig, og det hilser CD med glæde.

Jeg vil godt starte med at bede hr. Bjørn Westh tage regnestokken frem, for når hr. Bjørn Westh siger, at det er en aftale mellem regeringen og Fremskridtspartiet, kunne hr. Bjørn Westh jo regne på mandattallene og konstatere, at det ikke ville give et flertal; derfor er der faktisk endnu et parti med i denne aftale, og det er CD, og det hilser vi med glæde, så meget mere som samarbejdet med landbrugsministeren har været godt. Landbrugsministeren har ledet forhandlingerne på en meget behagelig og meget dygtig måde, og det vil jeg da gerne herfra rose ministeren for.

Til gengæld må jeg have lov til at sige til hr. Sønderby, at nu skal vi jo ikke blive for venlige. Jeg kunne ikke rigtig lide den meget klare åbning over for Socialdemokratiet, som hr. Sønderby lagde op til i sin ordførertale, for det er da vel sådan stadig væk, at det forlig, vi nu har indgået med landbrugsministeren, står ved magt, og at alle partier, der er involveret i det forlig, skal være enige, for at et parti udefra skal

[Duetoft]

have mulighed for at ændre i det. Og når jeg siger det en lille smule skarpt, så er det, fordi man har sammenlignet noget af landbrugsloven med spørgsmålet om sommerhussagen. Og jeg vil da gerne med det samme markere, at enhver ændring i det her forlig, der i givet fald skulle inddrage den dobbeltmoral, som Danmark har i sommerhussagen i forhold til EF, at den samme dobbeltmoral skulle indføres i landbrugsloven, vil CD sætte sig imod, og så håber jeg da stadig væk, at vi har et forlig derefter. Men jeg vil godt sige, at jeg synes, at hr. Sønderby var lidt for åben over for, hvad vi i udvalget ville gå med til og kunne tale om.

Men i øvrigt er forslaget jo en konsekvens af den strukturudvikling, vi har set både herhjemme og i EF. Retningen går mod større brug, og vi må så ved siden af have flere deltidsbrug, der ligesom skal være, om man kan sige det, kulturbærende brug. Vi må altså af økonomiske grunde kigge på de store og derefter sikre – hvad der også er flere i debatten der har været inde på i dag – at der gennem deltidsbrug og gennem mulighed for at bo på landet stadig væk er et befolkningsgrundlag for landbokulturen. Og det tror vi at den liberalisering, som landbrugslovforslaget her står for, vil medvirke til. Vi tror, at denne dobbelte landbrugspolitik er fornuftig, og jeg vil da godt sige til de medlemmer, der har været oppe at tale om, at vi ikke redder alle: Næh, det var der også kun et par enkelte partier der lovede i valgkampen. Det gjorde vi andre ikke, for vi var godt klar over, at vi ikke kunne redde alle landmænd. Der var landmænd, der var umulige at redde, og det er der formodentlig stadig væk, og derfor er det lidt gøgl at påstå, at man kan redde alle. Og konsekvensen af den holdning, der er her, er, at man siger: Okay, der er brug for nogle større enheder på den ene side, og samtidig er der en mere liberal mulighed for at komme ud på landet for andre. Vi glæder os altså over de øgede muligheder, der er her.

Jeg vil også sige, at vi også glæder os over aktieselskaberne. Vi mener, det er godt, at der er kommet den valgmulighed med ind i landbruget, og jeg vil godt understrege, at det jo er en valgmulighed. Man fremstiller det af og til, som om det nærmest er tvang. Og så må jeg også sige, at denne 500-tals-grænse, der er blevet indsat i forslaget, er vi jo glade over at kunne konstatere ikke er en grænse, der vil få opsættende virkning. Det er jo sådan, at man politisk skal

vurdere systemet på det tidspunkt, hvor man når op til 500 aktieselskaber, men der er jo ikke noget stop i det, og det hilser CD med glæde. Det lagde vi megen vægt på.

Man giver og tager i et forlig selvfølgelig, og der er ting i forliget, vi ikke bryder os meget om. Det er administrationen; vi bryder os ikke om vetoretten i de lokale kommissioner; vi håber ikke, den bliver ideologisk misbrugt, men vi kan ikke lide den. Vi synes, at ankemulighederne er for dårlige, vi synes, at det er en svigten af retssikkerheden, i det øjeblik man ikke kan anke et skøn. Men det var den pris, vi betalte for at være med i forliget, og det står vi da så ved, men jeg vil godt markere, at det ikke var noget, vi gjorde med glæde.

Og endelig vil jeg da gerne nævne en enkelt ting, nemlig at der i forslagets bemærkninger står, at man vil sætte en 67-års-grænse for kommissionens medlemmer. Vi vil gerne i al stilfærdighed – selv om det er en detalje – sige, at vi nu synes, det er på tide, at man her i landet begynder ikke at diskriminere folk, fordi de er blevet for gamle. Lad os dog fjerne den grænse og sige, at så længe folk er i stand til at foretage en vurdering, og så længe folk er i stand til at gøre et fornuftigt stykke arbejde, skal de have lov til det, hvad enten de så er 64 eller 67 eller 68. Jeg er sikker på, at der er 70-årige, der fungerer bedre end 50-årige.

CD håber, at det forlig, vi nu er gået med i, vil være med til at danne grundlag for den fleksibilitet, som kan skabe et fast grundlag under landbruget, så vi er fri for at skulle have ambulancen – en god eller en dårlig, det kan vi så diskutere – frem år efter år. Vi håber nu, at den fleksibilitet er med til at skabe et grundlag, der gør, at landbruget også for fremtiden vil være et stærkt islæt i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Hr. Duetoft havde en bemærkning tidligere om sammenhængen mellem Bernsteinudvalget nr. 1, 2 og 3, og den synes jeg var udmærket, og jeg synes egentlig også, at den klargjorde de ting.

Så havde hr. Duetoft en kritisk bemærkning om, at jeg åbnede lidt for Socialdemokratiet. Mens det forlig, vi lavede i sommer, jo ikke omhandlede skovparceller, så er de med i dette lovforslag. Og det, som jeg har sagt på vores

[Sønderby]

vegne, er, at nu går lovforslaget i udvalg, og så kan vi prøve at kigge på det, og jeg kan næppe tro, at hr. Duetoft er imod, at vi får et bredt forlig om den her – jeg var lige ved at sige forsvarslov, men den har vi jo fået et bredt forlig om – landbrugslov, for jeg synes, det kunne være værdifuldt også for landbrugserhvervet.

Jeg beklager meget, at Socialdemokraterne ikke var med i sommer. Hr. Bjørn Westh angreb hr. Larsen-Ledet i forbindelse med refinansieringen og sagde, at han var stolt over, at han ikke var med til refinansieringen. Jamen når det ikke blev så godt, hr. Bjørn Westh, så var det vel også, fordi Socialdemokratiet stod af og ikke ville være med til at ændre på realrenteforliget, for hvis man havde haft muligheder for at få det med ind i det, havde landbrugsministeren jo mellem anden og tredje behandling måttet til at lave et helt nyt forslag.

Det havde måske nok været bedre, hvis Socialdemokratiet havde været med, men det var, fordi Socialdemokratiet ikke ville ændre på det forslag, som landbrugsministeren fremsatte, hvor der var realrenteændring i det. Dér sagde Socialdemokratiet nej, og det beklager jeg.

Jeg håber, at vi nu kan komme tilbage til bredere forlig om det store eksporterhverv landbrugets løsninger, også når vi skal til at snakke Bernstein 3. Hr. Gade kan nok sige, at det er embedsmænd og teknokrater, men der sidder da også andre i det udvalg. Jeg synes egentlig, at formanden for udvalget har fået de løse ender bundet udmærket sammen, og jeg forventer da også, når Bernstein 3 kommer og vi skal til at forhandle, at vi også kan få et bredt forlig om det.

Mit oplæg var altså bare et oplæg til at få et bredt forlig om det her.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg har tidligere understreget, at jeg var glad for den åbning, hr. Sønderby kom med med hensyn til skov og frijord, og jeg forstod, at hr. Larsen-Ledet kom med den samme åbning. Jeg er derfor noget bekymret over, at hr. Duetoft siger, at der slet ikke kan ændres i det her. Jeg har forstået det sådan, at det ikke var en del af det aftalte forlig. Jeg vil derfor bede landbrugsministeren redegøre for, om der kan ændres i dette under udvalgsarbejdet eller der ikke kan.

Jeg mener, det er et afgørende spørgsmål for Danmark.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg vil gerne sige til hr. Sønderby, at CD jo normalt holder mere af Socialdemokratiet end Venstre, men i denne omgang er det åbenbart anderledes.

Både når det gælder forsvaret, og når det gælder landbruget, ønsker vi ikke at gå ind i nogle kompromiser med Socialdemokratiet, der fundamentalt er imod de holdninger, vi står for, bare for at få et bredt forlig. Den køber vi ikke, så vigtigt er det ikke at få Socialdemokratiet med, selv om det er vigtigt at have det med i mange sammenhænge.

Det, vi siger på landbrugsområdet, er, at vi da godt kan snakke med Socialdemokratiet, men kommer vi i den situation, at der i landbrugsloven vil blive indført den dobbeltmoral, som man ser i sommerhussagen i forhold til EF, så er det uden vores støtte, og så mener jeg i hvert fald, at den aftale, som vi har med landbrugsministeren, må gå frem for et ønske om et bredt forlig. Brede forlig er gode, men de er ikke så gode, at man kan sælge ud af alle principperne for at få dem.

Glønborg (KRF):

Selv om hr. Duetoft har raslet lidt med sablen, for at ingen skulle komme og pille ved forliget, håber jeg dog, at Kristeligt Folkeparti som et af de partier, der står uden for forliget, må være med til at drøfte den endelige udformning, og at det også kan lade sig gøre at nå frem til fornuftige ændringer af det, der er lagt frem her.

Jeg går ud fra, at flertallet i denne sal vil være enig i de to målsætninger, som Kristeligt Folkeparti altid har haft for dansk landbrugspolitik, nemlig at det danske landbrug skal give bolig og arbejdsplads for det størst mulige antal familier, og at vi alle erkender nødvendigheden for Danmarks økonomi af at bevare en stor landbrugseksport.

Vi tror faktisk, at begge dele kan nås, men det kræver en afbalancering, som vi ikke synes det foreliggende forslag i tilstrækkelig grad har. Forslaget er i for høj grad et knæfald for stordriftsdillen.

Det værste er, at lovforslaget ikke opmuntrer unge til at tage landbrugsuddannelse. Jeg tillader mig at citere Landsbladet fra den 20. januar 1989, side 4:

[Glønborg]

»Hvordan kan en lov være fremtidsorienteret, når man har glemt de unge? Loven er en dødssejler.

Formanden for Dansk Landboungdom, Johannes Schmidt, raser over forliget. Unge landmænd kan ikke konkurrere med etablerede landmænd og personer uden for erhvervet med økonomiske ressourcer, der gør dem i stand til at udnytte landbrugets trængte situation.«

Det synes jeg er en alvorlig anklage fra formanden for de kommende landmænd, og jeg synes nok, at det er værd at overveje, om man har fået afbalanceret det rigtigt. Hvad er der ved, at vi laver nogle ordninger, som gør det muligt lige i de næste år at opretholde en stor landbrugseksport i kraft af en stor produktion, hvis vi ikke i årene fremover har nogle villige unge til at tage fat på alt det her?

Men naturligvis er der også mange gode ting i forslaget, og vi går ind i udvalgsarbejdet i håb om, at vi kan enes om at ændre noget. Vi synes, at afstandsgrænserne er for store, og det er der argumenteret for, så det vil jeg holde mig fra.

Jeg gør lige opmærksom på, at man skal være lidt forsigtig med arealgrænser; 125 ha er ikke det samme på Sjælland som i Vestjylland. Derfor kunne jeg godt lide en anden formulering, som tager hensyn til bonitet og landbrugsmæssig driftsværdi.

Vi er glade for, at der er mulighed for deltidslandmænd, men vi stiller som betingelse, at de skal bo på stedet. Derfor er jeg noget betænkelig ved – selv om der kønt står i fremsættelsestalen, at den hidtil gældende bopælspligt for landbrugsejendomme opretholdes uændret – at man er villig til at gå op til 2 ha med automatisk afløsning af landbrugspligt, hvis man har lyst. Er man ikke bange for, at vi her lukker op for, at rigtig mange landbrugsboliger går hen og bliver til sommerhuse?

Vi er også lidt betænkelige ved administrationen. Om de regionale landbrugskommissioner vil jeg godt sige et par ord. Jeg forstår, at husmandsforeningsrepræsentantens varetter er Det Radikale Venstres alibi for at gå med, og vi har også en vis sympati for ideen, for dermed kan det forhindres, at de elastikker, der er sat i de normale sammenlægnings- og samdriftsgrænser, ikke udnyttes til bristepunktet.

Men der er en risiko for, at varetteren misbruges, og derfor synes jeg, at vi bør overveje det, som Landboforeningerne har foreslået,

nemlig at oprette en ankeinstans, hvilket jo også tilfredsstiller vores principielle ønske om altid at værne borgere mod urimelige afgørelser.

Kristeligt Folkeparti er glad for åbningen med nye ejerformer, det er vi helt med på, men vi er lidt betænkelige ved at skulle tælle til 500 aktieselskaber, når tællingen ikke tager enkeltmands- og familieselskaber med. Jeg vil spørge landbrugsministeren, om han ikke er bange for, at han kommer til pludselig at stå med en hel række familieselskaber, som senere bliver solgt til andet formål, så han står med 900 aktieselskaber i stedet for 500.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Jeg synes, det har været interessant at høre denne debat, hvor forligspartierne fra i sommer på nær ét appellerer til Socialdemokratiet om at være med. Som hr. Larsen-Ledet sagde: Socialdemokratiet var i tilskuerens rolle i sommer.

I den situation, som De Radikale har sat sig i, hvor ordføreren nævnte, at der ikke er mange radikale kendetegn i det forlig, som vi drøfter i dag, vil jeg gerne sige til forligspartierne, at når man appellerer til Socialdemokratiet, vil vi altså ikke være i tilskuerens rolle, så vil vi være med til at præge den lovgivning, der skal laves. Hvis man bare vil appellere til os uden at have noget at have det i, er det unødvendigt.

Vores ordfører pegede på nogle problemer, som er ganske væsentlige, og som jeg ikke har hørt nogen åbning over for, snarere tværtimod, fra et af forligspartierne. Hr. Sønderby fra Venstre nævnte skovene og arronderingen. Det er væsentlige ting, som vi gerne vil have med. Et problem, som vi bør drøfte for at bevare en fornuftig arrondering og struktur i dansk landbrug, er jordfordeling. Vi bør også snakke jordbrugskommissioner. Vi bør snakke om retssikkerhed, og her tænker jeg på en ankeinstans. Det er et problem, jeg har mødt ude i landet, og som landbruget har peget på. Det må vi have ind i billedet.

Men jeg mangler som sagt regeringspartiernes tilkendegivelse om, hvorvidt de vil imødekomme Socialdemokratiet på nogle af disse punkter.

Inger Harms (SF):

SF's ordfører har været inde på nogle af de

[Inger Harms]

indvendinger, SF har mod de størrelser landbrug, man tilsyneladende er enig i regeringspartierne inklusive De Radikale om at ønske.

Jeg vil gerne fremføre endnu en indvending, nemlig om samfundet virkelig er tjent med stor-drift. Man hævder, at det for den enkelte landmand er en fordel. Jo større brug, jo større indtjening.

Men hvordan ligger det for samfundet? Er det i virkeligheden ikke bedre stillet med små eller mellemstore brug? Jeg tænker her på den lov om smitsomme husdyrsygdomme, jeg netop har været med til at vedtage. Her giver man som noget nyt ikke alene erstatning ved nedslagning. Man giver også driftstabsersatning til den landmand, hvis besætning har fået en alvorlig sygdom, og dem er der jo en del af efterhånden.

Jeg kan nemt se de konsekvenser, det kan få for samfundsøkonomien, når det fremover vil være erstatninger til virkelig store brug, der udbetales, og det vil der jo blive tale om, når man som her vil nedlægge $\frac{2}{3}$ af alle danske landbrug.

Landbrugsministeren (Tørnæs):

Jeg vil først gerne sige tak for den overvejen- de positive modtagelse, lovforslaget har fået. Jeg vil også gerne takke for de venlige bemærkninger, der i den sammenhæng er faldet.

Det er en overordentlig vigtig lovgivning, vi diskuterer her i dag. Det er derfor også godt, at det er en grundig og saglig behandling, der finder sted. Nogle har med rette karakteriseret det som landbrugets grundlov.

Jeg er faktisk overbevist om, at langt de fleste partier her i Folketinget ønsker et sundt og selv bærende landbrug, og det er da også det, der med lovforslaget lægges op til at skabe bedre rammer for.

Hovedprincipperne i forslaget er, som nogle af ordførerne har været inde på, at give betydelig større dispositionsfrihed til den enkelte landmand, at landmanden inden for videre rammer, end vi kender i dag, skal kunne disponere, uden at offentlig myndighed skal indblandes i det. Det er altså i høj grad, skal vi sige tillid til den enkelte landmands dispositionsevner, der her er tale om.

Der er fremført mange synspunkter. Et af dem, som jeg godt vil tage fat i, er om den prioritering, der ligger i lovforslaget: en styrkelse af husdyrbruget.

Nogle har i debatten fremført, at den animalske produktion foregår på de mindre bedrifter og ikke på de større bedrifter. Uden i øvrigt at tage stilling til, om bedrifterne skal være små eller store – det mener jeg stadig væk det er bedst at det i videst muligt omfang overlades til den enkelte landmand at træffe dispositioner om – vil jeg godt gøre opmærksom på, at de faktiske kendsgerninger er, at den animalske produktion i tiltagende grad flyttes fra mindre brug til større brug.

Et par tal kan illustrere dette. I 1982 fandtes godt og vel 38 pct. af kvægbestanden på brug under 30 ha. I 1987 var denne procentdel faldet til 29 pct. For de større brug, altså over 50 ha, har vi oplevet en modsatrettet udvikling: I 1982 fandtes godt og vel 28 pct. af kvægbestanden på bedrifter over 50 ha, og i 1987 var denne procent steget til over 38. En endnu mere udtalt udvikling af den karakter har fundet sted inden for svinesektoren.

Det er altså ikke rigtigt, når nogle hævder, at det pr. automatik vil være sådan, at hvis brugene bliver større, bliver der også en tilsvarende mindre husdyrproduktion.

Et andet hovedtræk er, at der gives en klar favørstilling til suppleringsjord for besætninger, hvor man ikke kan leve op til de kommende harmonikrav. I den anledning kan jeg sige, at en fjerdedel af husdyrproduktionen finder sted på bedrifter, som ikke kan opfylde de kommende harmonikrav på egen bedrift. Det er derfor efter vores opfattelse overordentlig vigtigt at skabe mulighed eller, skal vi sige de bedste betingelser for, at disse fremtidige harmonikrav kan opfyldes på egen bedrift.

Til de enkelte ordførere har jeg nogle bemærkninger.

Når hr. Bjørn Westh kritiserer refinansieringsordningen – det var lidt i randen af det, men alligevel – føler jeg trang til at sige, at de ændringsforslag, Socialdemokratiet stillede under behandlingen af refinansieringsordningen, absolut ikke gjorde den bedre, men tværtimod dårligere, end den er i dag, idet man ikke ønskede, at den tunge gæld skulle kunne refinansieres, og slet ikke på den måde, der fra vores side blev foreslået.

Fra flere sider, også fra hr. Bjørn Wesths side, har spørgsmålet om de unge landmænd og deres stilling været nævnt. Jeg er overbevist om, at det bedste, vi kan gøre for de unge og dermed

[Landbrugsministeren]

fremtidige landmænd, er at skaffe de bedste muligheder for erhvervet. Jeg tror på, at det mest attraktive for unge og kommende landmænd er, at det er et erhverv med muligheder og med dynamik i, man kan uddanne sig til.

Der kan filosoferes over, om det nu betyder stigende priser eller faldende priser. Det er klart, at den omstændighed, at der er flere, der får mulighed for at erhverve ejendom, umiddelbart, alle andre ting lige, vil føre til højere priser, men samtidig er der tendenser, der går i den anden retning, idet udbudet af jord bliver større.

Under alle omstændigheder er der klart behov for, at de unges etableringsmuligheder bliver vurderet, også i forbindelse med de finansieringsbetingelser og de finansieringsmuligheder, som kan etableres for unge førstegangslandmænd.

Som flere ordførere allerede har været inde på, er det forhold, som vi i Landbrugsministeriet tager op, og som der under udvalgsarbejdet vil blive set på og stillet forslag til hvordan vi kan håndtere.

Jeg vil godt sige til hr. Bjørn Westh, der nævnte spørgsmålet om fjerneje, at der ikke er nogen, der ønsker fjerneje i dansk landbrug. Alene af den grund er der klart enighed om, at den eksisterende bopælspligt skal opretholdes.

Hr. Bjørn Westh nævnte også spørgsmålet om at ophæve landbrugspigten på visse skovarealer. Til det er at sige, at det er der principielt ikke noget nyt i. Det er der mulighed for allerede i dag. Det ligger i forslaget, at det skulle kunne lade sig gøre for arealer over 35 ha. Hvis det tal – som hr. Bjørn Westh udtrykker det – er nationalt vigtigt eller nærmest nationalt katastrofalt, jamen så lad os se på det under udvalgsarbejdet. Det er klart, at vi er parate til at se på, om der er steder, hvor der kan skabes hensigtsmæssige ændringer og forbedringer.

Så spurgte hr. Gade om antallet af landbrugsejendomme, der vil komme i fri handel. Jeg skal erindre hr. Gade om, at det kan han læse i lovforslagets bemærkninger til § 1, nr. 26. Der står klart nævnt, at der vil blive tale om $\frac{3}{4}$ af samtlige landbrugsejendomme. Jeg går ud fra, at hr. Gade allerede har læst det og også, at det svarer til 45 pct. af landbrugsarealet.

Flere af ordførerne har hæftet sig ved ændrede og andre ejerformer. Det er klart, at her rører vi ved et emne, der helt klart har et bestemt sub-

stansindhold, men som også helt klart har et betydeligt følelsesmæssigt indhold. Nogle kan sige, at der ingen mening er i, at der er restriktioner i forbindelse med de etableringsmuligheder og ejerformer, der skal være i landbruget. Andre har en anden opfattelse.

Jeg mener, at der er fundet en forstandig løsning ved, at når der er registreret etablering af 500 aktie-/anpartsselskaber ud over familieselskaber, vil landbrugsministeren tage initiativ til en vurdering af erfaringerne med disse nye ejerformer og i givet fald fremsætte forslag til ændringer.

Fru Inger Harms nævner spørgsmålet om de meget store besætninger. Det er klart, at i det omfang store besætninger ville kunne frembyde en u hensigtsmæssig sygdomsrisiko, kan der, altså i forbindelse med husdyrsygdomsloven, være behov for at vurdere, om der skal indføres begrænsninger i adgangen til etablering af store husdyrbesætninger på den ene eller den anden måde.

Hr. Larsen-Ledet nævnte Holland. Det er noget, vi ofte møder specielt med hensyn til landbrugspolitik. Mange spørger: Hvorfor har dansk landbrug ikke kunnet udvikle sig som hollandsk landbrug? Når man kigger på forskellige statistikker over mælkeproduktionsudvikling og andre steder svineproduktionsudvikling, spørger man: Hvorfor har danske landmænd ikke gjort ligesom hollænderne?

Det spørgsmål har jeg også stillet mig selv, og jeg kan oplyse, at i den anledning har jeg spurgt min hollandske kollega, Gerrit Braks, som er en overordentlig erfaren mand på området. Han er faktisk den landbrugsminister i Fællesskabet, der har størst anciennitet, i øjeblikket i det mindste.

Jeg har spurgt ham: Hvad er det for en landbrugslov, I har? Hvilke begrænsninger har I for at etablere landbrug? Hvilke konditioner skal et menneske opfylde for at kunne erhverve en landbrugsejendom? Han kiggede lidt uforstående på mig, og så var svaret: Ingen. Det svar kunne jeg naturligvis ikke umiddelbart forstå, og jeg spurgte: Vil det sige, at et hvilket som helst menneske kan købe og etablere en hollandsk landbrugsejendom, et selskab, hvad det end måtte være? Svaret var ja.

Da også hr. Larsen-Ledet oplyser, at det såmænd ikke har ført til anden udvikling, end at de hollandske bedrifter i dag er cirka halvt så

[Landbrugsministeren]

store i gennemsnit som de danske, mener jeg, at enhver frygt for, at den liberalisering af loven, som her gennemføres, skulle føre til noget helt uoverskueligt, er uberettiget. Der indføres ikke på nogen måde med lovforslaget hollandske tilstande. Men vi får en mere rummelig landbrugslov med bedre udviklingsmuligheder for den enkelte landmand.

Til sidst vil jeg gerne tilslutte mig opfordringen til et bredt forlig omkring landbrugsloven. Jeg synes faktisk, at vi skylder landbruget, at et bredt flertal i Folketinget i enighed vedtager landbrugets grundlov.

Bjørn Westh (S):

Lige en kort bemærkning vedrørende Holland. Der er jo mange forskelle mellem Holland og Danmark: forpagterjord osv. Jeg synes også, at man skal bemærke, at hollandsk landbrugsjord koster omkring 200.000 kr. pr. ha, og i Holland giver man 11 kr. for at købe produktionsrettigheder til 1 kg mælk. Det er ikke et sådant kapitaliseret landbrug, jeg tror vil være nogen fordel for os herhjemme.

Jeg vil gerne stille et par konkrete spørgsmål til landbrugsministeren, bl.a. fordi der har været fremhævet den vetoret, der skulle være i de enkelte kommissioner over for de afgørelser, der bliver truffet. Den vetoret fremgår af § 30 a, stk. 2, hvori der står, at tilladelse skal meddeles, hvis der er enighed om det. Men i bemærkningerne til § 1, nr. 18, står der f.eks. om en af bestemmelserne, nemlig 25-kilometers-samdriftsbestemmelsen, at den har karakter af en rammebestemmelse, hvorefter der i almindelighed vil kunne forventes meddelt tilladelse til forpagtning og samdrift inden for en afstandsgrænse på 25 km, medmindre særlige forhold taler imod det.

Hvis der nu ikke er nogen særlige forhold, der taler imod det, kan man så også nedlægge veto? Hvordan kombineres voretten med, at der skrives i bemærkningerne, at folk kan regne med at få lov? Er der ikke en eller anden modsætning i det? Det er ikke helt klart. Jeg vil gerne have ministeren til at redegøre nærmere for det.

Jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at så mange, - bl.a. hr. Sønderby og landbrugsministeren - understreger, hvor stærk en strukturudvikling vi har haft i dansk landbrug under de gældende love. Vi havde, siger hr. Sønderby,

ca. 200.000 bedrifter for 20 år siden. Nu har vi 80.000 bedrifter. Det er dog en kolossal strukturudvikling, der har været, på trods af de love, man siger har været alt for stramme. Hvordan hænger det sammen?

Jeg vil gerne sige til landbrugsministeren: Jeg tror, det er rigtigt, at der er kommet dyr på nogle lidt større ejendomme af gennemsnitsstørrelsen. Men jeg vil gerne bede landbrugsministeren oplyse: Hvor mange godser i Danmark har husdyr på deres brug? Mig bekendt afskaffede de sidste godser deres kvægbesætning for et par år siden. Der er altså to sandheder i den sag. Når ejendommene bliver meget store, forsvinder dyrene.

Landbrugsministeren svarede ikke på, om der var penge til de unge. Hvor mange penge er der afsat til de unge landmænd?

Så siger landbrugsministeren, at Socialdemokratiet ikke vil gøre noget ved den tunge gæld, den højtforrentede gæld, ved refinansieringen. Det var lige præcis det, vi ville, men til det, landbrugsministeren gennemførte, siger alle kreditforeninger: I må endelig ikke gøre noget ved den højtforrentede gæld, for den har I størst fordel af. Derfor er refinansieringsordningen overhovedet ikke anvendelig over for højrentegælden og højrenteproblemet. Vi talte om, at staten skulle overtage den plads i prioritetsrækkefølgen, sætte et andet lån ind og overtage forpligtelserne for de højtforrentede lån, men det ville landbrugsministeren ikke diskutere.

Jeg vil gerne have at vide af landbrugsministeren: Det, at man kan leje og forpagte et stykke jord i 30 år, bygge på det, hvilken betydning får det egentlig for fjerneje? Vil man kunne gøre det hvor som helst i verden, leje og forpagte et stykke jord og bygge på det og så drive landbrug på det? Det er det ene spørgsmål. Er det ikke en ladeport, der åbner for fjerneje?

Det andet spørgsmål: Hvordan med tinglyste panter på lejet jord, der ikke skal udstykkes? Hvordan er retssikkerheden, hvis nu hovedejendommen, om jeg så må sige, går på tvangsauktion? Hvordan er tilstanden så?

Jeg vil gerne takke for de positive bemærkninger fra landbrugsministerens side vedrørende frijord.

Til hr. Duetoft blot dette: Jeg respekterer det fuldt ud, hvis Spanien og andre lande nedlægger forbud mod, at danskere kan købe sommer-

[Bjørn Westh]

huse dér. Det er ikke nogen dobbeltmoral. Ønsker de de regler, respekterer vi dem. Men så går vi også ud fra, at de respekterer vores regler.

Rønholt (KF):

Debatten i dag afslører desværre, at alt for mange tanker og ideer rækker bagud. Især SF med dets mange indlæg har ikke rigtig set skriften på væggen og set den alvorlige situation, landbruget står i i dag. Klokkeren er fem minutter i tolv. Vi indser, at konkurrencevilkårene i dansk landbrug skal forbedres og leve op til internationale krav.

Vil SF garantere, at forbrugerne vil betale de merpriser, der er en følge af, at man bremser dansk landbrugs strukturudvikling og stiller særlige krav til dansk landbrug? Hvis ikke landmændene får en garanti for, at forbrugerne står bag danske landmænds krav om bedre dækning af meromkostninger, går det galt. Danske forbrugere kan dog højst garantere for den produktion, der afsættes på hjemmemarkedet. Det er at spille hasard om landbrugets fremtid, når strukturudviklingen bremses kunstigt. Vi har klare eksempler i ægproduktionen, hvor Danmark for 30 år siden var den største ægeksporthør i verden og i dag næppe er i stand til at dække hjemmeforbruget.

Vi producerer i et åbent marked, og hvis ikke vi indretter os derefter, spiller vi hasard. Hvor når har markedsøkonomien historisk set skabt højere forbrugerpriser og priser på produktionsudstyr? Derimod har vi mange eksempler på, at rationering og andre planøkonomiske styringsinstrumenter skaber forvridninger på markedet.

Det er påstået her i dag, at landbrugsdistrikterne bliver affolket, hvis dette lovforslag bliver vedtaget. Hvis køberkredsen udvides, skulle det, alt andet lige, skabe bedre mulighed for bosættelser og dermed større købekraft til gavn for den varehandel, der er tilbage.

Hr. Bjørn Westh er bange for mere fjerneje af landbrugsarealer og især skovarealer. Det var man også bange for forud for indmeldelsen i EF, og hvordan er det gået med udenlandsk opkøb af landbrugsejendomme indtil i dag? Og hvordan er det gået indtil i dag med udenlandsk opkøb af skovarealer, som også i dag kan finde sted for arealer på over 100-200 ha?

Mon ikke det er sådan i dag, at der findes flere danske landmænd i andre EF-lande end omvendt?

Der er altså ikke belæg for at gentage gang på gang, at nu kommer ulven. Det gælder trods alt dansk landbrugs fremtid og ikke noget historisk bagudvendt.

Bjørn Poulsen (SF):

Jeg må indrømme, at jeg altid lytter med stor interesse, når hr. Rønholt siger noget.

Nu skal vi pludselig til at garantere, at forbrugerne vil give højere priser for fødevarerne. Jeg ved ikke, hvordan vi skulle gøre det. Det kunne være, at hr. Rønholt kunne fortælle os det. Men vi har åbenbart ikke set skriften på væggen.

Jeg ved ikke, om arrondering siger noget. Det er De Konservative, der er med til at foreslå muligheden for en ødelæggelse af arronderingen med 3-kilometer-grænsen. Det er ikke SF.

Vi er helt med på, at den landbrugslov, vi har nu, ikke er god nok. Det var også årsagen til, at vi stemte imod den, da hr. Rønholt var med til at vedtage den. Så vi har set skriften på væggen. Jeg tror nærmere, at det er hr. Rønholt, der ikke har set skriften på væggen. For hvad er den normale udvikling? Hvad var det, hr. Bjørn Westh sagde? Er der nogen godser i dette land, der har animalsk produktion? De kan vist tælles på én hånd. Og så er det vel kyllinger det meste af det.

Jeg synes, man skal til at spekulere meget over, hvad det i virkeligheden er, man gør. Lad os tage noget, der kan siges at være meget fornuftigt, nemlig at dér, hvor man har sin animalske produktion, skal man kunne komme af med sin gylle. Det er da rigtigt og fornuftigt. Men der er ingen stopklodser. Det vil sige, at udviklingen højst sandsynligt går i den retning, vi har set indtil nu: at når ejendommene når op i en vis størrelse, forsvinder den animalske produktion. Så har vi planteavlen tilbage og den alene. Jeg ved ikke, om den del af skriften på væggen måske ikke er lige så vigtig som den skrift, hr. Rønholt har set.

Må jeg så sige, at jeg synes, ministeren fører klar tale. Vi fik den igen: Dette er ikke til fordel for ungdommen. Jeg synes, det er dejligt, når det bliver sagt så klart og tydeligt. Det blev også sagt ved den forespørgselsdebat, vi havde her i Folketinget, rejst af SF. Jeg synes, det må være rart for ungdommen at vide, at landbrugsministeren ikke mener, at det skal være noget, der er til fordel for ungdommen.

[Bjørn Poulsen]

Så er der noget, jeg efterhånden er kommet meget i tvivl om. Det er spørgsmålet om aktieselskaber og så denne grænse på de 500. Jeg ved ikke, om jeg overfortolker hr. Larsen-Ledet, når jeg nærmest opfattede det som en vetoret i forhold til De Radikale, at når man kom op på de 500, så var det en stopklods. Jeg hørte Centrum-Demokraternes ordfører sige det modsatte.

Det kunne være interessant at høre, hvad den grænse på 500 betyder, når det kommer til stykket. Der er noget, der tyder på, at i hvert fald forligspartierne ikke er klar over, hvad de har aftalt. Det må være et af de områder, der bør undersøges. Og kunne vi få svaret her, var vi fri for at spørge i udvalget.

Sønderby (V):

Kun et par bemærkninger.

Hr. Bjørn Westh sagde, at strukturudviklingen, som jeg nævnte, er gået udmærket med de landbrugslove, vi har haft. Jamen vi har også haft syv siden 1967, og så har vi haft talrige dispensationer og ansøgninger osv. Derfor sagde jeg i mit første indlæg, at jeg synes, den her landbrugslov pegede fremad og åbnede nogle muligheder, og at vi så var fri for alle de dispensationer. Hvor det i dag er 90 ud af 100, der skal igennem systemet, håber vi, at det kun bliver 10 ud af 100, der skal igennem systemet. Det er vel egentlig det, vi alle sammen ønsker, og det er også det, landbruget ønsker, nemlig at man ikke skal have det så besværligt, når man skal handle jord.

En anden ting, jeg godt vil sige, er, at flere ordførere har været heroppe, og jeg har næsten ikke hørt nogen rose det, der står om miljøet i lovforslaget. Vi vedtog sidste gang, da vi lavede en landbrugslov, at vi også skulle tage hensyn til det omgivende miljø.

Her har man, som landbrugsministeren og som jeg sagde, netop taget hensyn til de miljøkrav, vi i Folketinget har trukket ned over landbruget. Vi siger, at vi skal være med til at opfylde kravene gennem landbrugsloven ved, at de, der har den store animalske produktion, skal have mulighed for at få hektarer til det.

Det synes jeg nok at man burde have set fra både Socialdemokratiets og SF's side og sagt, at her var der i hvert fald en ting, som pegede i den rigtige retning. Der var ikke grænser for, hvad SF og Socialdemokratiet og i øvrigt alle

andre sagde på Herningmødet, da landbruget pegede på nogle af problemerne, miljøkrav, strukturen i landbruget, ny landbrugslov og refinansiering. Alle ville hjælpe, men da vi kom til målstregen, hoppede man fra gang på gang.

Jeg håber, at man, som landbrugsministeren sagde, på grund af den vigtighed, landbruget har som valutaskaber, men især som beskæftigelsesfaktor, ved, at vi også tilgodeser den animalske produktion, vil være med til at give landbruget en grundlov, som rækker ud over i morgen, så at vi kan få et bredt flertal om dette lovforslag, som vi nu skal arbejde med i udvalget.

(Kort bemærkning).

Bjørn Poulsen (SF):

Jeg vil godt sige til hr. Sønderby, at jeg sagde i mit sidste indlæg, at der er noget fornuft i, at animalske producenter naturligvis har den jord, der skal til, for at der ikke opstår gylleproblemer. Jeg beder om, om ikke vi kan få en eller anden form for stopklods ind, så vi ikke får en strukturudvikling, der ender med godser, der sætter kærne eller grisene ud igen. Det kan heller ikke være i hr. Sønderbys interesse.

Landbrugsministeren (Tørnæs):

Hr. Bjørn Westh stillede en række spørgsmål af meget teknisk karakter, som jeg tror det vil være bedst at få afklaret i forbindelse med udvalgsbehandlingen.

Hr. Bjørn Westh stillede også et, skal vi sige mere principielt spørgsmål om kommissionerne og retningslinjer for deres arbejde. Det vil jeg gerne benytte lejligheden til at prøve på lidt forenklet og lidt skematisk at forklare ideerne bag.

Man kan sige, at kommissionen har til opgave at træffe beslutninger inden for det, man kan kalde dispositionsbåndet. Hr. Bjørn Westh nævnte selv et eksempel mellem 10 og 25 km. De retningslinjer, som man ville give kommissionen i den sammenhæng, vil være, at der kan være ting, der taler imod at give tilladelsen. Det kan være miljøforholdene, trafikforholdene og andre ting, kan man sige, der skal tages hensyn til i forbindelse med de dispositioner. Hvis de taler imod det, er det klart, at man ikke kan forvente, at tilladelse gives. Der skal være noget, som taler imod det. Ellers må man forvente, at tilladelse kan gives.

[Landbrugsministeren]

Modsat kan vi sige, at der klart også vil være mulighed for i loven som i den eksisterende lovgivning at give dispensation på en række felter. Det kan være fra, om uddannelseskra- vet skal være opfyldt umiddelbart nu, eller mange andre ting. Her kan man som hovedregel sige, at dér skal der være noget, der positivt taler for, at man giver en dispensation. Man kan vel sige, at det er den almindelige regel for at give dispensationer. Eksemplet er, at hvis man er i færd med at færdiggøre sin landbrugsmæssige ud- dannelse, kan der dispenseres for det i en perio- de.

Så vil jeg gerne sige til hr. Bjørn Poulsen, at man skal lede længe efter mage til fordrejning af det, jeg sagde. Når hr. Bjørn Poulsen siger, at han har forstået mit indlæg her som en indrøm- melse af, at denne landbrugslov ikke er til for- del for de unge, er det jo lige direkte imod det, jeg udtalte. Det tjener ikke noget formål at komme med et sådant udsagn. Jeg redegjorde for, at efter min opfattelse er den største fordel, man overhovedet kan tænke at give unge land- mænd og dem, som tænker at gå ind i erhvervet, er muligheder for udvikling i erhvervet, udfol- delsesmuligheder, dynamik og forbedret øko- nomi. Alt det tilsigter dette forslag at skabe. Det tror jeg ikke der er ret mange der har forsøgt at tale imod. Det kan så godt ske, at det får til kon- sekvens, at priserne på bestemte ejendomme vil stige i forhold til, hvad de er i dag. Dér har vi klart erklæret os enige i, at der så skal ses på, om der er behov for – og i hvilken udstrækning – at ændre de finansieringsvilkår, som er i land- bruget i dag, her specielt med henblik på unge førstegangsetablerede.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Der var måske nogle af mine spørgsmål, der var tekniske. Men der var i hvert fald ét af dem, som jeg ikke synes var så teknisk, og som jeg gerne vil bede landbrugsministeren svare på. Kan man bo i USA og leje et stykke jord i Dan- mark og drive en svinestald på det?

Der står i loven, at man kan leje et stykke jord i 30 år uden udstykning og opføre bygnin- ger på det og drive produktion på det. Land- brugsministeren har her sagt, at landbrugsmi- nisteren er imod fjerneje. Kan man bo i USA og leje et stykke jord i Danmark og drive husdyr- produktion på det stykke jord, ja eller nej, i henhold til loven?

Jeg synes stadig væk, det er svært med den vetoret. Ministeren siger her klart og tydeligt, at der skal normalt meddeles tilladelse. Skal man så kunne nedlægge veto imod et nej? Er det det, der er meningen? Der står i bemærkningerne, at kun under særlige forhold kan der siges nej til en sådan ansøgning, men inde i loven står der, at enkelte medlemmer af kommissionen har vetoret. Jeg synes, det er meget, meget uklart. Det logiske ville da være, hvis man ville have en vetoret, at der skulle stå, at der skal væ- re begrundelser for, at man går over de fastsatte grænser, og ikke, at der skal være en begrundel- se for ikke at gøre det.

Jeg synes, det er dybt besværligt at forstå det- te, og jeg ville gerne have, om Det Radikale Venstre vil forklare mig, hvad der ligger i veto- retten, når der skal nedlægges veto imod, at der kan gives tilladelse. Jeg synes ikke, det er til at forstå, og jeg tror ikke, Det Radikale Venstre har været tilstrækkelig omhyggelig, hvis det er dette, der har været det afgørende punkt for dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Land- brugs- og Fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsi- gelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.07

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 215:

Forslag til lov om ændring af lov om folkesko- len. (Forenkling af styrelsesregler m.v.).

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).